

Pensionärerna rf/Österbottens distriktsorganisation rf

"Diskriminering av äldre människor"

Initiativ

I egenskap av representanter för pensionärer anser vi att inga fler platser bör dras in på de serviceboenden som tillhandahåller heldygnsvård. Under årens lopp har platsantalet minskats, utan att platserna skulle ha ersatts med något motsvarande. Tänker välfärdsområdets beslutsfattare överge de äldre och lämna dem vind för våg? Vackra ord används om utvecklandet av hemvården, och åsikten är att gemenskapsboendet löser alla problem.

Hemvården tittar in kanske till och med flera gånger om dagen. Motsvarar det här det behov som vi förväntar oss av servicen? Svaret idag är: Nej, det gör det inte!

Det kommer alltid att finnas människor som behöver hjälp när de inte klarar sig i det egna hemmet utan dygnet runt tillsyn, hjälp eller uppföljning.

FÖRSLAG:

Pensionärerna rf/ Österbottens distriktsorganisation rf framför till styrelserna i välfärdsområdena att antalet platser för serviceboende med heldygnsvård inte längre får minskas.

Svar på medborgarinitiativet:

Vi tackar Pensionärerna rf/Österbottens distriktsorganisation rf för medborgarinitiativet som hänför sig till minskningen av antalet platser på serviceboenden med heldygnsvård för äldre. Medborgarinitiativet har inkommit i december 2024.

Bakgrund

Det hur servicen ordnas, finns att tillgå och utvecklas i Österbottens välfärdsområde styrs av många olika lagar och rekommendationer. Därutöver har man i varierande projekt tagit fram olika verksamhetsmodeller för hur tjänsterna för äldre borde utvecklas. De tjänster som tillhandahålls för äldre är socialvårdstjänster som hör till välfärdsområdets organiseringsansvar och som tillses av regionförvaltningsverket och Valvira. Österbottens välfärdsområde tillser verksamheten också med hjälp av egenkontroll. Servicekvaliteten följs också upp med hjälp av kundrespons, anmälningar av negativa händelser, nationell statistik och organisationens interna mätare. De lagstadgade tidsfristerna rapporteras regelbundet. Också Institutet för hälsa och välfärd (THL) följer upp hur äldreomsorgslagen och rekommendationerna omsätts i praktiken med hjälp av olika datainsamlingsmetoder. På basis av bedömningen av servicebehovet kan en äldre person vid behov beviljas socialvårdstjänster såsom bl.a. hemvård, stöd för närståendevård och boendeservice.

Befolkningen i Österbotten uppgick i slutet av år 2024 till 178 749 personer, varav 21 241 personer hade fyllt 75 år och 6 056 personer hade fyllt 85 år. Enligt prognoserna kommer antalet + 75-åringar i Österbotten att öka med 25 % fram till år 2040 jämfört med år 2024. Enligt prognoserna kommer + 85-åringarna i Österbotten att öka med 73 % fram till år 2040 jämfört med år 2024. Samma utvecklingstrend kan ses även i övriga Finland och ute i världen, i Österbotten är ökningen måttligare. I och med detta måste servicestrukturen ändras och utvecklas för att vi ska kunna svara på de kommande årens ökande servicebehov och fördröja behovet av tyngre tjänster. Det kommer också att råda en brist på personal, eftersom cirka 20 % av vårdpersonalen i Österbotten kommer att gå i pension under de kommande tio åren. Dessa lokala faktorer i kombination med den nationella och globala situationen ställer till utmaningar för välfärdsområdena.

Utveckling av servicen

Ett av de viktigaste målen för utvecklandet av äldreomsorgen har varit att flytta tyngdpunkten från tyngre tjänster till lättare tjänster. Servicestrukturen i Österbotten har i större utsträckning varit fokuserad på tyngre tjänster. Under de senaste åren har lättare tjänster utvecklats och i synnerhet tjänster som ges hem. Genom att stöda och förbättra funktionsförmågan kan behovet av tyngre tjänster senareläggas.

I linje med det nationella målet bör en äldre person kunna bo i sitt eget hem så länge som möjligt, till och med till slutet av sitt liv. När hen behöver vård och omsorg får hen det hemma eller i en hemlik boendemiljö.

Social- och hälsovårdsministeriet har utarbetat en kvalitetsrekommendation för att trygga en aktiv och funktionsduglig ålderdom och hållbara tjänster 2024-2027. Kvalitetsrekommendationens centrala innehåll handlar om främjande av äldres aktivitet, yrkeskarriärer och funktionsförmåga, medverkan i frivilligverksamhet, utnyttjande av teknik som främjar välfärd, äldrevänliga boenden och boendemiljöer, tillhandahållande av service på ett hållbart sätt, kvalitetsindikatorer i uppföljningen av kvaliteten och effektiviteten och scenarioberäkningar enligt det förutsedda antalet kunder.

Hurdana tjänster har man utvecklat för de äldre i Österbottens välfärdsområde?

Gemenskapsboende

Enligt 21 b § i socialvårdslagen (1301/2014) hör det till välfärdsområdets organiseringsansvar att ordna gemenskapsboende i en tillgänglig och trygg boendeenhet där personen förfogar över en bostad som motsvarar hans eller hennes behov och där de boende erbjuder verksamhet som främjar socialt umgänge. Enligt lagen ordnas gemenskapsboende för personer som behöver det på den grunden att deras funktionsförmåga är nedsatt och att deras behov av vård och omsorg har ökat till följd av hög ålder, sjukdom eller skada eller någon annan motsvarande orsak.

En servicebeskrivning av gemenskapsboendet och de kriterier utifrån man beviljar gemenskapsboende godkändes på styrelsens sammanträde 17.6.2024 (§ 138). Syftet med det förslag enligt vilket välfärdsområdet ska öka gemenskapsboendeplatserna i Österbottens välfärdsområde är att välfärdsområdet ska uppnå en täckningsnivå på cirka 1 procent fram till år

2030, vilket motsvarar cirka 230 platser. I nuläget finns det redan 111 platser för gemenskapsboende i välfärdsområdet. Det kommer dock att krävas investeringar för att välfärdsområdet ska kunna öka antalet platser för gemenskapsboende.

Service som ges i hemmet

Hemvården är tillgänglig inom hela Österbottens välfärdsområde under alla tider på dygnet. Hemvården stöder klienterna att bo hemma. Besöket kan omfatta personlig vård och omsorg samt hemsjukvård.

Även teknologiska lösningar stöder äldre som bor hemma och deras egen aktivitet, välbefinnande och säkerhet. Distansteknologi, såsom videouppkoppling, används allt oftare inom hemvården för att säkerställa läkemedelsbehandlingen och att klienten äter. Distansförbindelsen kan också användas för rehabiliteringstjänster, sjukvårdstjänster och läkarmottagningar. Distansförbindelserna bidrar till att stöda ett aktiverande arbetssätt som syftar till att upprätthålla klientens egen aktivitet. I Österbottens välfärdsområde erbjuds hemvårdsklienterna också en läkemedelsautomat gratis, vilket ökar läkemedelssäkerheten och klientens autonomi.

Stödtjänster i hemmet hjälper den äldre att klara sig när funktionsförmågan har försämrats. Stödtjänsterna planeras och definieras i lagen så att de stöder välbefinnande och självständigt boende. För att säkerställa att det är tryggt att bo hemma ska man se till att den grundläggande säkerheten i själva hemmet är i sin ordning.

Tjänsterna ges alltid utifrån en individuell bedömning (servicehandledning) och klientplan. För hemvården och stödtjänsterna har det utarbetats kriterier, vilka har godkänts av välfärdsområdesstyrelsen.

Bestämmelser om hemvård finns i socialvårdslagen

<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/1301?language=swe>

Hemrehabilitering och effektiverad hemrehabilitering

När Österbottens välfärdsområde inledde sin verksamhet erbjöds hemrehabilitering endast till hemvårdens klienter, med undantag av Jakobstad. De resurser som kommunerna anvisade för verksamheten varierade från kommun till kommun, och det var inte alla kommuner som hade fysioterapeuter och ergoterapeuter för att tillhandahålla hemrehabilitering.

När välfärdsområdet startade sin verksamhet kunde alla äldre personer erbjudas hemrehabilitering oberoende av deras övriga tjänster. Välfärdsområdet upprättade också gemensamma kriterier för denna service. I varje kommun har man nu också tillgång till ergoterapeuter och fysioterapeuter till stöd för vårdarna. Hemrehabiliteringens resurser har fördelats jämnt över hela området.

Distansrehabiliteringen har inletts i fem kommuner och kommer att utvidgas till hela området. Tack vare den kan man trots avstånden erbjuda fler rehabiliteringsbesök.

År 2024 inleddes effektiviserad hemrehabilitering i Vasa och Jakobstad. Som en del av framtids- och anpassningsprogrammet inrättades nio nya befattningar till den effektiviserade hemrehabiliteringen och resurserna från utskrivningsteamet flyttades till den effektiviserade hemrehabiliteringen. Tack vare den effektiviserade hemrehabiliteringen kan patienterna skrivas ut tidigare från sjukhuset. Med hjälp av den kan man erbjuda vårdhjälp till dem som inte har hemvård eller tillräckliga rehabiliteringsresurser. Med hjälp av den effektiviserade hemrehabiliteringen kan de äldres funktionsförmåga förbättras så att deras servicebehov minskar och en stor del av dem klarar sig utan hemvård även i fortsättningen. Från och med 1.9.2025 förstärks den effektiviserade hemrehabiliteringen med tio vakanser.

Det mobila sjukhuset

Syftet med det mobila sjukhuset är att ta jourkompetens hem till kunden. På så sätt minskas bland annat äldres behov av att ta sig till jouren i de fall när vårdbehovet kan skötas i kundens hem.

Hemsjukhuset

Hemsjukhuset erbjuder tjänster i hela välfärdsområdet och dessa tjänster ordnas som egen verksamhet, med undantag för Kristinestad, där tjänsten köps av Pihlajalinna. Hemsjukhuset är öppet klockan 7–22 i hela välfärdsområdet, förutom i det mellersta området där verksamheten är i gång dygnet runt, eftersom folkmängden där är större än i det övriga området.

Ambulerande familjevård

I Österbottens välfärdsområde har familjevård tidigare ordnats för klienter inom barnskyddet och funktionshindersservicen, men inte för äldre personer. Avsikten är att starta en verksamhet med ambulerande familjevård som ges hemma hos äldre och att erbjuda ett alternativ för vård och omsorg som erbjuds i hemmaliknande miljö samt att stöda närståendevårdarnas ork. En kombination av närståendevård och familjevård gör det möjligt för klienten att bo hemma och senarelägger behovet av vård dygnet runt. Våren 2025 ordnades en utbildning för familjevårdare och målet är att inleda verksamheten på hösten 2025.

Minskning av platser inom serviceboende med heldygnsomsorg

Antalet platser inom serviceboende med heldygnsomsorg har minskats och kriterierna för att beviljas tjänsten har harmoniserats i hela välfärdsområdet. Minskningen av antalet platser inom serviceboende med heldygnsomsorg har också krävt utveckling av andra tjänster. Inom hemvården har distansservicen utvecklats, bland annat kan en del av besöken ersättas med distansbesök, därtill finns till exempel läkemedelsrobotar och elektroniska lås. Vilka tjänster som utvecklats i välfärdsområdet beskrivs i de tidigare frågorna.

År 2024 bodde 92,1 procent hemma i Österbottens välfärdsområde, målet för år 2025 var att öka andelen till 93 procent. År 2024 var andelen för hela landet 93,1 procent.

Till sist

I utvecklingen av servicen för äldre i Österbottens välfärdsområde har tyngdpunkten flyttats och håller på att flyttas från tyngre till lättare tjänster. Denna förändring är nödvändig, eftersom befolkningen åldras och servicebehovet ökar. Minskningen av platserna på serviceboende med heldygnsomsorg är en del av denna förändring i servicestrukturen. Målet är att utveckla tjänster som motsvarar äldres behov och stöder deras välbefinnande och möjlighet att bo i sitt eget hem så länge som möjligt.

Vi utvärderar och följer upp tillgången till tjänsterna och hur förändringarna påverkar äldres välbefinnande och tillgång till service.